

VI. ÜNİTE: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI DERS NOTLARI

TÜRK DIŞ POLİTİKASININ TEMEL ESASLARI

Dış politika: Bir devletin **ulusal çıkarlarına dayalı** olarak ortaya çıkan ve bu temelde diğer devletlerle olan diplomatik, ekonomik ve siyasi ilişkilerini belirleyen uygulamalardır.

➤ **Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri**

- Misak-ı Millî’de ifade edildiği şekilde **millî bir devlet** kurmak
- Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi varlığını dünya devletlerine **kabul ettirmek**
- Her alanda **bağımsızlığı gerçekleştirmek** ve kazanılan bağımsızlığı özenle korumak
- Savaşın yıkıcılığını bilerek **barışı** elde etmeye ve korumaya çalışmak
- Türkiye’nin **demokratikleşme** ve **çağdaşlaşma** sürecini devam ettirmek

Türk dış politikası yukarıdaki hedefleri gerçekleştirmeye çalışırken belli ilkelere göre hareket etmiştir. **Bu ilkeler şunlardır;**

1. **Tam Bağımsızlık**
2. **Gerçekçilik**
3. **Akılcılık**
4. **Mütekabiliyet (Karşılıklılık)**
5. **Barış**
6. **Millî Menfaatleri Esas Alma**
7. **Türk ve Dünya Kamuoyunu Dikkate Alma**

1. Tam Bağımsızlık

Tam bağımsızlık, bir devletin her alanda **tam bir egemenlik** ve özgürlük haklarına sahip olması demektir.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: “*Tam bağımsızlık denildiği zaman elbette siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestliktir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksun kalması, millet ve memleketin gerçek manada bütün bağımsızlığından yoksun kalması demektir.*”

Uygulamalar: Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması, kapitülasyonların kaldırılması, **Kabotaj Kanunu'nun kabul edilmesi**, azınlıkların Türk vatandaşı sayılması ve **Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin** imzalanması.

2. Gerçekçilik

Atatürk'ün dış politikası **hayalci değil gerçekçidir**. Gerçekleşmesi imkansız fikirlere göre hareket etmez ve daima gerçekçi politikalara dayanır.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: “*...Büyük hayaller peşinden koşan, yapamayacağımız şeyleri yapar gibi görünen sahtekar insanlardan değildir...*

“*... Millî siyaset dediğim zaman, kastettiğim mana ve anlam şudur. Genel olarak erişilemeyecek hayali emeller peşinde koşmamak...*”

“*Gerçekçilikte teslimiyetçilik ve umutsuzluk yoktur.*”

Uygulamalar: Ümmetçilik ve Turan birliği gibi gerçekleşmeyecek hayaller peşinde koşmayı reddetmesi.

3. Akılcılık

Atatürk, Türkiye'nin dış politika hedeflerini ideolojik dogmalara, ön yargılı saplantılara değil, **aklı ve bilimi** esas alan bir anlayışa dayandırmıştır. Milletlerarası ilişkilerde tarihi dostluk ve düşmanlık yerine, **değişen şartlar ve karşılıklı yarar** ilişkileri esas alınmıştır.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: *"Akıl ve mantığın çözemeyeceği sorun yoktur. Her işin esas hedefine kısa ve kestirme yoldan ulaşmak arzu edilir olmakla beraber, yolun makul, mantıkî ve özellikle bilimsel olması şarttır."*

Uygulamalar: Günün koşulları içerisinde bölgesel ve ulusal düzeyde karşılıklı yarar gözeten **Sadabat Paktı** ve **Balkan Antantı** gibi antlaşmalara öncülük yapması.

4. Mütakabiliyet (Karşılıklılık)

Milletlerarası hukukta mütakabiliyet **"bir devletin diğer devletin vatandaşlarına, mahkeme kararlarına veya herhangi bir davranış biçimine gösterdiği tutumuna karşılık, diğer devletin de aynı biçimde davranması"** anlamına gelir.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: *"Şüphesiz, hukukumuz, şeref ve değerimize saygı gösterildikçe karşılıklı saygıda asla kusur etmeyeceğiz."*

Uygulamalar: Atatürk, Millî Mücadele sırasında İngilizlerin tutukladığı Türklere karşılık Anadolu'daki İngiliz subaylarının tutuklanmasını emrederek mütakabiliyete verdiği önemi göstermiştir.

5. Barış

Barışçı olmak, Atatürk'ün bütün **ömrü boyunca savunduğu** önemli bir dış politika ilkesiydi. Atatürkçü düşüncenin vazgeçilmez bir unsuru olan barış ilkesi, bağımsız bir devlet olarak ülke içinde mutlu bir yaşam sürmeyi amaçladığı gibi diğer milletlerin de birbirleriyle iyi ilişkiler içinde yaşamalarını öngörür.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: *"Harp zaruri ve hayati olmalı... Öldüreceğiz diyene karşı ölmeyeceğiz diye harbe girebiliriz. Lakin hayat-ı millet (milletin hayatı) tehlikeye maruz kalmayınca (uğramayınca) harb bir cinayettir..."*

"Yurtta barış, dünyada barış!"

Uygulamalar: Bölge barışına katkı sağlamak için **Sadabat Paktı** ve **Balkan Antantı'na** üye olunması.

6. Millî Menfaatleri Esas Alma

Millî menfaat için millî hedeflerin iyi belirlenmesi gerekir. Çünkü millî hedef, bir toplumun millî menfaatlerini gerçekleştirmek amacıyla ulaşılması ve ulaşıldıktan sonra da korunup devam ettirilmesi gereken somut, belirgin amaçlardır. Bu hedefler siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri hedefler olabilir.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: *"Dış siyaset, bir toplumun iç kuruluşu ile sıkı şekilde ilgilidir. İç kuruluşu dayanmayan dış siyasetler daima mahkûm kalırlar. Bir toplumun iç kuruluşu ne kadar kuvvetli, sağlam olursa dış siyaseti de o nispette güçlü ve dayanıklı olur."*

Uygulamalar: Mudanya Ateşkes Anlaşması, Lozan Barış Antlaşması, Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Hatay'ın anavatana katılması gibi büyük diplomasi zaferleri kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, milletlerarası siyasi, ekonomik ve sosyal bazı kuruluşlara üye olmuş ve dünya politikasında da söz sahibi olmaya çalışmıştır.

7. Türk ve Dünya Kamuoyunu Dikkate Alma

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Atatürk'ün belirlediği dış politika ilkelerinin gereği olarak uluslararası ilişkilerini yürütürken her zaman Türk kamuoyunu dikkate almaya önem vermiştir. Atatürk ülke içinde

halkın desteğine dayanmayan **dış politikanın başarılı olamayacağını** düşünen bir devlet adamıdır.

Atatürk, Millî Mücadele sırasında çıkarılan gazeteler ve kurulan Anadolu Ajansı'yla kamuoyunun **doğru bilgilendirilmesine** önem vermiştir.

Atatürk şu sözleri söylemiştir: “Dış siyaset, bir toplumun iç kuruluşu ile sıkı şekilde ilgilidir. Çünkü iç kuruluşu dayanmayan dış siyasetler, daima kötü duruma sürüklenir. Bir toplumun iç kuruluşu ne kadar kuvvetli, sağlam olursa dış siyaseti de o oranda güçlü ve sağlam olur.”

Uygulamalar: Hatay'ın anavatana katılması konusunda halk oylamasını savunması.

➤ Millî Güç

Millî gücü oluşturan başlıca unsurlar şunlardır:

- Askerî güç • Ekonomik güç • Siyasi güç • Sosyokültürel güç

Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nı başlattığı 19 Mayıs 1919 tarihinde, millî güce güvenerek Samsun'a hareket etmiş, genelgeler ve kongreler yoluyla bu gücü **örgütlemeye** çalışmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, **millî gücünün sağladığı katkıyla** dünya devletleri arasındaki yerini almıştır.

❖ Askerî Güç

Askerî güç, millî gücü oluşturan unsurlardan biridir. Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan ve Türk ordusunun galibiyeti ile sonuçlanan **Kurtuluş Savaşı**, askerî gücün önemini göstermesi bakımından tüm dünyaya **eşsiz bir örnek** olmuştur.

Ülkemizde askerî gücü temsil eden kurum, **Türk Silahlı Kuvvetleri'dir.**

❖ Ekonomik Güç

Bir devletin siyasi bağımsızlığını sürekli kılabilmesi ve uygar uluslar arasında hak ettiği yeri alabilmesi **ekonomik açıdan güçlü olmasına** ve **halkının refah içerisinde** yaşamasına bağlıdır.

Mustafa Kemal Atatürk, bu gerçekten yola çıkarak siyasi bağımsızlığın **ekonomik bağımsızlıkla taçlandırılması** için çalışmıştır. Bu amaçla birçok yeniliğe öncülük etmiştir. Türkiye İktisat Kongresi'nin toplanması, **kapitülasyonlara son verilmesi**, Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkarılması, modern tarım çalışmalarının başlatılması, demiryollarının geliştirilmesi, millî bankaların kurulması, devlet eliyle fabrikalar kurulması, **Kabotaj Kanunu'nun** kabulü ve denizciliğin geliştirilmesi bu alanda gerçekleştirilen faaliyetlerden bazılarıdır.

❖ Siyasi Güç

Millî gücü oluşturan unsurlardan biri de siyasi güçtür. Siyasi güç devletin **yönetim biçimiyle** ilgilidir. Atatürkçü Düşünce Sistemi, siyasi gücün kaynağı olarak millet iradesini temel almıştır. Cumhuriyet yönetimi, ulusal egemenliği temel alarak milleti oluşturan bireylerin başta yaşam hakkı olmak üzere her türlü **siyasal özgürlüğünün** güvence altında olmasını amaçlamıştır.

❖ Sosyokültürel Güç

Millî gücü oluşturan unsurlardan biri de sosyokültürel güçtür. Türk Dil Kurumu, kültür sözcüğünü; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün **maddi ve manevi değerler** ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlamıştır. Bir ulusu oluşturan bireylerin aldıkları eğitimin derecesi, kitap okumak, edebiyat ve sanatla ilgilenmek, tiyatroya gitmek gibi faaliyetler sonucu sahip oldukları **kültürel birikim** sosyokültürel gücü oluşturur.

DIŞ POLİTİKADA YAŞANAN GELİŞMELER

➤ Lozan Barış Antlaşması'nın Anlam ve Önemi

Lozan Barış Görüşmelerinde **Türkiye**, dış politikasının temel ilkelerinden olan **tam bağımsızlık** ve **toprak bütünlüğünün** korunması çerçevesinde hareket etti.

Lozan Barış Antlaşması Türkiye'nin bağımsızlığını **dünyaya ilan eden** belgedir. Bu antlaşmayla Türkiye, İtilaf Devletleri ve diğer dünya devletleriyle **eşit statüye** kavuşmuştur.

Lozan Antlaşması'yla azınlıklar Türk vatandaşı sayılmış ve tüm vatandaşlara yasalar önünde **eşit haklar** verilmiştir. Kapitülasyonların kaldırılmasıyla Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve hukuki bağımsızlığına **gölge düşüren** sınırlamalar ortadan kaldırılmıştır. Yeni Türk Devleti, antlaşmalar sırasındaki tutumuyla dünya kamuoyuna, insan haklarına ve milletlerarası hukuka her fırsatta önem verdiğini göstermiştir. Bunun da karşılıklı olarak tam bağımsızlıkla sağlanabileceğini belirtmiş, elde ettiği başarılarla Türk kamuoyunun **güvenini kazanmıştır**.

Türkiye, 1923-1930 yılları arasında Lozan Barış Antlaşması'nda **çözülemeyen sorunların** çözümüne yönelik bir dış politika izlemeye başlamıştır. 1930-1938 yılları arasındaki Türk dış politikasını, Almanya ve İtalya'nın saldırgan ve yayılmacı politikası karşısında **alınacak önlemler** şekillendirmiştir. **Yabancı okullar sorunu, Irak sınırı ve Musul sorunu, Yunanistan'la yapılacak nüfus değişimi, Boğazlar sorunu ve Osmanlı borçları** bu sorunlardan başlıcalarıdır.

➤ Yabancı Okullar Sorunu

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yabancı okulların ve azınlık okullarının sayısı artmıştı. Bu okulların amaçları arasında **misyonerlik** çalışmaları yapmak, Hristiyanlığı yaymak ve azınlıkları bağımsızlığa

teşvik etmek de vardı. Bu çalışmalar Osmanlı Devleti'nin **parçalanma** sürecini hızlandırdı.

3 Mart 1924 tarihli **Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla** ülkemizdeki yerli yabancı bütün okullar **Maarif Vekâletine** bağlanarak Türk müfettişlerin denetimine açıldı.

Maarif Teşkilatı Kanunu ile azınlık okullarının ve yabancı okullardan dinî esasa dayalı eğitim ve din propagandası **yapmamaları** istendi. Yabancı okullarda **Türk dili, Türk tarihi** ve coğrafyasının ders olarak okutulması hükme bağlandı. Bu derslerin öğretmenlerinin Türk olması ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından seçilmesi temel ilkeler olarak benimsendi.

Bu kararlar başta **Fransa** olmak üzere kapitülasyon rejiminin kendilerine sağladığı ayrıcalıkları kaybetmek istemeyen yabancı devletlerin tepkisine neden oldu. Ancak Türkiye konuyu bir **iç mesele** olarak gördüğünü ifade ederek kurallara uymayan azınlık okullarını ve yabancı okulları kapattı.

➤ **Musul Sorunu**

Misak-ı Millî sınırları içerisinde yer almasına rağmen, **zengin petrol kaynaklarına** sahip olması nedeniyle İngilizlerin özel bir önem verdiği Musul, Mondros Ateşkes Anlaşması sonrasında İngilizler tarafından **işgal edilmiştir**. Lozan Barış Konferansı'nda üzerinde uzlaşılabilen konulardan biri de Irak sınırı ve Musul sorunuydu. Lozan'da alınan karara göre sorun daha sonra Türkiye ile İngiltere arasında yapılacak **ikili görüşmelerle** çözüme kavuşturulacaktı.

1924 yılında İstanbul'da yapılan görüşmelerde bir sonuç alınamadı. **Konu Milletler Cemiyeti'ne taşındı.**

1925 yılının Şubat ayında İngiliz Hükûmeti'nin teşvik ve desteğiyle patlak veren **Şeyh Sait İsyanı**, Türk tarafını uluslararası kamuoyunda zor durumda bırakmıştır. Bu durum Türk ordusunun Musul üzerine askerî bir harekât yapmasına **engel olmuştur**.

Türkiye'nin üye bile olmadığı Milletler Cemiyeti, 16 Aralık 1925 tarihinde **Musul'un İngiliz mandası altındaki Irak'a bırakılmasına karar vermiştir**. İngiltere ile yeni bir savaşın yükünü kaldırmakta zorlanacağını düşünen Türk Hükûmeti, bu kararı kabullenmek zorunda kalmıştır.

TBMM, 5 Haziran **1926'da İngiltere ile Ankara Antlaşması'nı imzalayarak Musul'u Irak'a bıraktı**. Hakkâri Türkiye'de kaldı. Antlaşmaya göre Irak, Musul petrollerinden aldığı verginin %10'unu, 25 yıl süreyle Türkiye'ye verecekti. Böylece Irak sınırı ve Musul sorunu çözüme kavuşturuldu.

➤ **Nüfus Mübadelesi**

Lozan Antlaşması'na göre **İstanbul'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Türkler dışındaki Türk ve Rum nüfusu** karşılıklı olarak Türkiye ile Yunanistan arasında **mübadele (değişim)** edilecekti. Ancak mübadelenin uygulanması sırasında Yunanistan'ın olumsuz tutumu yüzünden taraflar arasında uzlaşma sağlanamadı.

Türkiye ile Yunanistan arasında anlaşmazlığın giderek büyümesi üzerine sorun, **Milletler Cemiyetine götürülmüştür**.

1930'da Ankara'da imzalanan Nüfus Mübadelesi Antlaşması ile sorun çözüldü. Bu antlaşmayla İstanbul'daki Rumların ve Batı Trakya Türklerinin tamamı yerleşik sayılarak mübadele dışı tutulmuştur. İstanbul dışında yaşayan Rumlar ile Batı Trakya dışında yaşayan Türkler **karşılıklı olarak yer değiştirmiştir**.

➤ **Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Girişi (18 Temmuz 1932)**

Milletler Cemiyeti, I. Dünya Savaşı'ndan galip ayrılan devletler tarafından kurulmuştur. Cemiyetin amacı, **devletler arası sorunları barışçı yollarla çözmek, uluslararası hukuku geçerli kılmak, dünya devletleri arasındaki çeşitli alanlarda iş birliğini geliştirmektir**. Ancak bu cemiyet, kısa süre içerisinde yalnızca büyük devletlerin çıkarlarını koruyan bir kuruma dönüşmüştür.

Milletler Cemiyeti, 1925 yılında Musul Meselesi konusunda, **Türkiye haklı bir durumda olmasına rağmen** İngiltere'nin çıkarları doğrultusunda karar vermiştir. Bu durum, Türkiye Cumhuriyeti'nin cemiyetle olan ilişkisini **olumsuz etkilemiştir**.

Cemiyeti üyeliğine kabul edildi.

Atatürk, Türkiye'nin Milletler Cemiyetine kendi başvurusuyla değil, **davet edilerek girmesini** istiyordu. Nitekim Türkiye, İspanya'nın girişimi, Yunanistan'ın desteği ve Milletler Cemiyeti Genel Kurulu'nun daveti üzerine cemiyete girmeye karar verdi. 18 Temmuz 1932 tarihinde Milletler

Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne üye olarak;

- **Dünya barışına** katkıda bulunmayı,
- **Uluslararası işbirliğini** geliştirmeyi,
- Dış politikada karşılaştığı sorunların çözümünde **uluslararası destek** sağlamayı hedeflemiştir.

Milletler Cemiyeti'ne üye olunması "*Yurtta barış, dünyada barış!*" ilkesini benimseyen Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası alandaki saygınlığının bir kat daha artmasına olanak sağlamıştır.

Milletler Cemiyeti'ne Götürülen Sorunlar: Musul sorunu, Boğazlar, Nüfus Mübadelesi, Hatay

➤ **Balkan Antantı (9 Şubat 1934)**

Almanya ve İtalya'nın I. Dünya Savaşı'ndan sonra yayılmacı politika izlemiştir. Bu iki devletin izlediği **saldırgan politikalar** dünya barışının tehlikeye girmesine neden olmuştur.

Türkiye'nin diplomatik girişimleri sonucu **Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya** bir araya gelerek **9 Şubat 1934'te** Atina'da **Balkan Antantı'nı** imzalamıştır.

Arnavutluk, İtalya'dan çekindiği için Bulgaristan ise yayılmacı emelleri nedeniyle Balkan Antantı'na katılmamıştır.

Balkan Antantı'nda alınan kararlardan bazıları şunlardır:

- Balkan Antantı'nda yer alan devletler, birbirlerinin bağımsızlıklarına saygı duyacaklar ve sınırlarını karşılıklı olarak garanti edeceklerdir.

- Balkan devletleri, kendi aralarında ve bölge dışındaki devletlerle yapacakları antlaşmalarda birbirlerinin görüşlerini almayı kararlaştırdılar.
- Ekonomik konularda devletlerin karşılıklı çıkarları gözetilecektir.

Balkan Antantı ile Türkiye II. Dünya Savaşı öncesinde batı sınırlarını güvenlik altına almıştır. **Balkan Antantı, II. Dünya Savaşı'nın başlaması ile dağılmıştır.**

➤ Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

Lozan Barış Antlaşması'na göre Boğazların yönetimi, başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakılmıştı. Ayrıca Boğaz'ın her iki yakasında on beşer kilometrelik alan, **askerden arındırılmıştı.**

Boğazlar bölgesinin güvenliği Milletler Cemiyetinin garantisi altındaydı. Bu koşullar Türkiye'nin, Boğazların yönetimi ve savunması konusunda **egemenlik haklarını kısıtlamakta ve güvenliğini tehlikeye düşürmekteydi.**

Almanya, İtalya ve Japonya'nın yayılmacı politikası sonucunda Türkiye,

güvenliğinin tehlikeye girdiğini gerekçe göstererek Milletler Cemiyetine başvurdu. Lozan Barış Antlaşması'nın Boğazlarla ilgili maddesinin değiştirilmesini istedi.

İsviçre'nin Montrö kentinde Boğazlarla ilgili bir konferans toplandı. **Türkiye, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği, Japonya, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Yugoslavya'nın** katıldığı Boğazlar

Konferansı 20 Temmuz 1936'da yeni bir sözleşmenin imzalanmasıyla sonuçlandı. Bu sözleşmeye bir süre sonra İtalya da katıldı.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile;

- **Boğazlar Komisyonu kaldırıldı.**
- Türkiye'nin Boğazlarda **asker bulundurması** kabul edildi.
- Ticaret gemilerinin Boğazlardan geçişi serbest bırakıldı. Barış zamanında savaş ve uçak gemilerinin geçişi belli kurallara bağlandı.
- **Türkiye savaş tehlikesiyle karşılaşır veya savaşa girerse Boğazları kapatabilecekti.**

Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile **Boğazların yönetimi ve savunması Türkiye'ye bırakılmış,** böylece Türkiye Boğazlar üzerinde tam egemenlik hakkını elde etmiştir. Bu gelişme, Atatürk'ün barışa dayalı millî dış politikasının önemli başarılarından biridir.

➤ Sadabat Paktı (8 Temmuz 1937)

Türkiye, Balkan Antantı ile batı sınırlarının, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle Boğazların güvenliğini sağlamıştı. Doğudaki komşularıyla da iyi ilişkiler kurmak isteyen Türkiye, doğu sınırlarını da güvenlik altına almak istiyordu.

İtalya'nın 1935 yılında Habeşistan'ı işgali, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'da büyük bir tehlike ortaya çıkarmıştı. Türkiye ve bölge ülkeleri İtalya'nın yayılmacılığına karşı harekete geçti. 8 Temmuz **1937'de Türkiye, İran, Irak ve Afganistan** arasında **Sadabat Paktı** imzalandı.

Bu pakta üye olan devletler, birbirlerinin iç işlerine karışmamayı ve ortak sınırlara saygı göstermeyi kabul etti. Türkiye, Sadabat Pakti'yla doğu sınırlarını güvenlik altına almıştır. II. Dünya Savaşı'na kadar varlığını sürdüren bu pakt 1979'da Afganistan'daki yönetim değişikliği ve 1980 yılında başlayan İran-İrak Savaşı sonucunda geçerliliğini yitirdi.

MİSAKİMLİ'NİN SON ZAFERİ: HATAY

TBMM ile Fransa arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan **Ankara Antlaşması'na** göre Hatay, Fransa mandası altındaki Suriye sınırları içinde kalmıştı.

Hatay'da, Fransa denetiminde özel bir yönetim kurulmuştu. Bölge halkının büyük çoğunluğunun Türk olması nedeniyle Türklere geniş haklar verilmişti. Türklerin millî kültürlerinin korunması için her türlü kolaylığın sağlanması kararlaştırılmıştı. Hatay'da **resmi dil Türkçe** olmuş ve resmi para birimi olarak **Türk parası** kabul edilmişti.

Fransa, Avrupa'da yaşanan Alman tehlikesi üzerine **1936'da** Suriye'deki manda yönetimine son verdi ve **Hatay'ı Suriye'ye** bıraktı.

Türkiye, Fransa'nın bu kararına karşı çıktı ve Hatay'ın bağımsız olması gerektiğini savundu. Türkiye, sorunu 6 Ekim **1936'da Milletler Cemiyetine götürerek** Hatay'ın geleceğine yörede yaşayanların karar vermelerini istedi. Milletler Cemiyeti, Hatay'ın iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Suriye'ye bağlı olmasına karar verdi. Hatay'ın toprak bütünlüğü Türkiye ve Fransa'nın garantisi altına alındı.

Atatürk, Hatay'ın Türkiye'ye katılması için büyük çaba göstermiş ve özveride bulunmuştur. Atatürk, rahatsızlığının giderek artması ve önemli sağlık sorunları yaşamasına rağmen 1938'de **Mersin'e ve Adana'ya** gitmiştir.

22 Ağustos 1938'de yapılan milletvekili seçimleri sonucunda Hatay meclisi oluşturuldu. 2 Eylül 1938'de bütün mebuslar mecliste Türkçe

yemin ederek göreve başladı. Meclis, İskenderun sancağına **Hatay Devleti** adını verdi.

Cumhurbaşkanlığına **Tayfur Sökmen**, başbakanlığa **Abdurrahman Melek** getirildi. Meclis başkanı ise **Abdulgani Türkmen** oldu.

Bağımsız Hatay Cumhuriyeti idarecileri ve Hatay halkı Türkiye'ye katılmak istiyordu. 23 Haziran 1939'da Fransa ve Türkiye arasında yapılan bir antlaşma ile Fransa, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etti. Hatay Devleti Meclisi, **29 Haziran 1939'da** yaptığı son toplantıda oy birliğiyle **Türkiye'ye katılma kararı aldı**. Hatay, **30 Haziran 1939'da Türkiye'ye** katıldı. Böylelikle Hatay, Türkiye'nin illerinden biri haline gelmiştir.

Atatürk'ün, Hatay ile ilgili sözleri:

"Kırk asırlık Türk yurdu yabancı elinde kalamaz."

"Bu benim şahsi meselemdir..."

SÖZLÜK

Antant: Antlaşma, uyuşma, uzlaşma.

Etabli: Yerleşmiş yöre sakini

Faşist: Demokratik düzenin yerine aşırı bir ulusçuluk ve baskı düzeni kurmayı amaçlayan öğretiyi yanlısı.

Jeopolitik: Coğrafya, ekonomi, nüfus vb.nin bir devletin politikası üzerindeki etkisi..

Kamuoyu: Bir konuda halkın genel görüşü.

Millî menfaat: Bir milletin kendi güvenliği, refah ve mutluluğu için milletlerarası hukuka uygun olmak şartıyla zaruri olduğuna inandığı her şeye denir.

Mübadele: Lozan Barış Antlaşması'na göre, İstanbul dışında oturan Rumlarla Batı Trakya dışındaki Yunanistan topraklarında oturan Türklerin karşılıklı olarak yer değiştirmesi.

Mütekabiliyet: Karşılıklılık.

Nota: Bir devletin başka bir devlete politik sorunlarla ilgili olarak yolladığı uyarı yazısı.

Totaliter: Demokratik hak ve özgürlüklerin baskı altında tutulduğu, bütün yetkilerin bir elde veya küçük bir yönetici grubunun elinde toplandığı demokratik olmayan devlet düzeni.

Pakt : Anlaşma.

Çalışmalarımızı Aşağıdaki Adreslerden Takip Edebilirsiniz:

sosyalduragi

sosyalduragi

www.sosyalduragi.com

www.sosyalbilgileretkinlik.com